

Er waren verder artsen, die de ziekte beschouwden als een zuiver plaatselijke aandoening. Zelfs in 1890 nog verscheen een brochure van Dr. Hermann in Weenen: „Es gibt keine Konstitutionelle Syphilis". De algemeene verschijnselen zijn volgens hem uitsluitend te danken aan de *kwikbehandeling*. Hij vond n.l. in de excreten van patiënten, die syphilis hadden, kwik, en legde verband met wat hij vond bij arbeiders in spiegelfabrieken, die aan kwikvergiftiging leden. In deze hydrargyrose zag hij een constitutioneele, erfelijke, veelvormige ziekte. Hij behandelde zijn zieken zonder kwik en beweert nooit recidieven te hebben gezien. Hij verklaarde dan ook: „dasz man auch in aller Zukunft im Blute Syphilitischer kein pathognomisches Zeichen für Syphilis finden werde".

Als derde phase in de ontwikkeling van het syphilisbegrip moet genoemd de strijd tusschen onderzoekers, die alle venerische ziekten houden voor syphilis (de z.g. *identiteitsleer*) met anderen, die de *morbus venereus* in enkele ziekte-eenheden wilden onderscheiden. Fernelius (1497—1557), de eerste die zich het contagium stoffelijk voorstelde en het den naam *virus* gaf, was een der vurige verdedigers der identiteitsleer. Men had dus reeds vergeten, dat kort te voren de syphilis als nieuwe ziekte was opgetreden en dat zoowel de gonorrhoe als het ulcus molle toen reeds eeuwen lang hadden bestaan. Het einde der 18e eeuw is gekenmerkt door den strijd der *identisten* en *non-identisten*. Aan de leer der identiteit gaf steun het experiment van den chirurg Hunter. Deze entte zich in 1767 op den arm met gonococcenpus en kreeg op de entplaats een typisch syphilitisch primair-affect. Waarschijnlijk heeft hij syphilitisch bloed mede overgeënt. Later werd door Ricord (begin 19e eeuw) door talrijke experimenten vastgesteld, dat syphilis niets met gonorrhoe te maken heeft; deze onderzoeker was van meening, dat ulcus molle en syphilis identiek waren. Hij sprak van een speciale dispositie voor algemeene syphilitische ziekten (de school der Unitariërs). Sedert de ontdekking van de streptobacil van het ulcus molle door Unna en Ducrey is de *dualiteit* tusschen beide ziekten bewezen, waardoor zoowel gonococcen als ulcus molle definitief van de syphilis zijn gescheiden.

Voor de verdere ontwikkeling van het syphilisbegrip zijn uitermate belangrijk de *pathogenetische opvattingen omtrent het bloed der syphilisliders*. Het betreft hier een oergedachte, eeuwen voor de natuurwetenschappelijke bewijsvoering reeds in de litteratuur vermeld. Het is een analogon van de prae-idee der moderne atoomtheorie, die reeds Democritus leerde. In den aanvang werd zij in verband gebracht met de leer der *dyscrasieën*, uit de leer der algemeene menging der lichaamssappen ontstond de gedachte van het *bedorven syphilisbloed*. De luetische uitslag werd beschouwd als een middel, waardoor de ziektestof uit het lichaam kan worden verwijderd langs de huid. In de genezing zag men een reiniging van het